

Η συνέπεια του χαρακτηρισμού τηλεοπτικού σταθμού ως εθνικής, περιφερειακής ή τοπικής εμβελείας για τον προσδιορισμό του ποσού της χρηματικής ικανοποίησεως λόγω ηθικής βλάβης στις περιπτώσεις επιληψίμου (προσβλητικής της προσωπικότητας) τηλεοπτικής εκπομπής .- Ειδικότερα η έννοια του τηλεοπτικού σταθμού εθνικής εμβελείας

(Παρατηρήσεις με αφορμή τις αποφάσεις ΕΦ. Αθ. 7046/2000, 6519/2001, Εφ. Πειρ. 805/2000 και Πολ.Πρ.ΑΘ 5020/2000)

Σπύρου Γ. Αλεξανδρή

Δικηγόρου

Δημοσίευση :Επισκόπηση Εμπορικού Δικαίου 2000, σελ. 978

Α. Προδιάθεση στο θέμα

Σύμφωνα με το νόμο (παρ. 3 του άρθρο 1 ν. 2328/1995) οι ιδιωτικοί τηλεοπτικοί σταθμοί διακρίνονται σε τρεις κατηγορίες: α) σε σταθμούς εθνικής εμβελείας, β) σε σταθμούς περιφερειακής εμβελείας και γ) σε σταθμούς τοπικής εμβελείας. Ειδικώς για την κατηγορία των σταθμών εθνικής εμβελείας θα γίνει λόγος κατωτέρω (υπό Β). Η κατηγορία των σταθμών περιφερειακής εμβελείας (βλ. περ. β παρ. 3 του άρθρο 1 ν. 2328/1995) αναφέρεται σ' εκείνους που καλύπτουν το ευρύτερο γεωγραφικό διαμέρισμα, το οποίο οριοθετείται σύμφωνα με την κατ' εξουσιοδότηση της παρ. 7 του άρθρου 1 ν. 2328/1995 εκδοθείσα κοινή απόφαση των Υπουργών Μεταφορών και Επικοινωνιών και Τύπου και Μ.Μ.Ε. [πρόκειται για την υπ' αρ. 15587/Ε/19.8.1997 ΚΥΑ (ΦΕΚ 785 Β') περί διαμορφώσεως του Χάρτη Συχνοτήτων κλπ. ιδιωτικών τηλεοπτικών σταθμών]. Η άδεια της εν λόγω κατηγορίας χορηγείται υπό τον όρο της καλύψεως όλης της περιφέρειας εντός έξη (6) μηνών από της χορηγήσεώς της.

Η κατηγορία των σταθμών τοπικής εμβελείας (βλ. περ. γ παρ. 3 του άρθρο 1 ν. 2328/1995) αναφέρεται σ' εκείνους που καλύπτουν τον αντίστοιχο νομό ή περισσότερους προσδιορισμένους όμορους νομούς. Η άδεια της εν λόγω κατηγορίας χορηγείται υπό τον όρο της καλύψεως όλης της περιφέρειας εντός τεσσάρων (4) μηνών από της χορηγήσεώς της.

Σύμφωνα με το νόμο 2644/1998 – με τις προϋποθέσεις βεβαίως που αυτός

θέτει στη μεταβατική διάταξη του άρθρου 17 [σημείωση: Με την εν λόγω διάταξη ορίζεται ουσιαστικώς μία μεταβατική περίοδος που χρονικά τοποθετείται από της ενάρξεως της ισχύος του νόμου 2328/1995 (3.8.1995) μέχρι την ολοκλήρωση της διαδικασίας για τη χορήγηση αδειών λειτουργίας κλπ. τηλεοπτικών σταθμών εθνικής, περιφερειακής και τοπικής εμβελείας, σύμφωνα με τις υπ' αριθμ. 4715/Ι/27.2.1998 και 4775/Ι/3.3.1998 ΥΑ Τύπου και ΜΜΕ, με την χορήγηση των αδειών αυτών, που μέχρι και σήμερα όμως εκκρεμεί (πρβλ Εισηγ. Έκθ. Ν. 2644/1998 στο άρθρο 17, ΚΝοΒ, τ. 46, 1998, σελ. 1888 επ.)] - ρυθμίζεται το νομότυπο της λειτουργίας τηλεοπτικών σταθμών τοπικής και περιφερειακής εμβελείας.

Η μεταβατική διάταξη δεν προβλέπει την λειτουργία -μέχρι την έκδοση των σχετικών αδειών- ιδιωτικών τηλεοπτικών σταθμών εθνικής εμβελείας. Οι τελευταίοι μόνο ως τηλεοπτικοί σταθμοί τοπικής ή περιφερειακής εμβελείας μπορούν να λειτουργούν νομίμως μέχρι την έκδοση της σχετικής αδείας, υπό την προϋπόθεση βεβαίως ότι πληρούν τις προϋποθέσεις της παρ. 1 και 3 του άρθρου 17 ν. 2644/1998 (πρβλ. και την Εισηγ. Έκθεση ν. 2644/1998, άρθρο 17, ΚΝοΒ, ό.π., η οποία σ' ότι αφορά τη μεταβατική φάση κάνει λόγο μόνο για σταθμούς τοπικής ή περιφερειακής εμβελείας, αδειούχους ή μή αδειούχους που λειτουργούσαν κατά την έναρξη ισχύος του άρθρου 17 και έχουν υποβάλει εμπρόθεσμα αίτηση για την απόκτηση αδείας).

Στη πράξη όμως πραγματοποιούνται τηλεοπτικές εκπομπές από σταθμούς που μεταδίδουν το πρόγραμμά τους σε όλη την επικράτεια και συγκεντρώνουν ενδεχομένως τα εκ του νόμου απαιτούμενα χαρακτηριστικά σταθμού εθνικής εμβελείας. Βέβαια η αντιμετώπιση του φαινομένου αυτού αφορά κυρίως τη πολιτεία. Όμως σε πολλές περιπτώσεις, όπως σ' αυτές που με κάποια τηλεοπτική εκπομπή η οποία μεταδίδεται σ' όλη την επικράτεια, προσβάλλεται η προσωπικότητα κάποιου προσώπου, ο χαρακτηρισμός του τηλεοπτικού σταθμού σε μία από τις κατηγορίες που προβλέπει ο νόμος έχει σοβαρή συνέπεια, καθόσον βάσει αυτού (χαρακτηρισμού) θα προσδιορισθεί το ελάχιστο ύψος του ποσού της χρηματικής ικανοποίησεως λόγω ηθικής βλάβης ένεκα της συντελεσθείσης προσβολής με την επιλήψιμη τηλεοπτική εκπομπή.

Κατά ταύτα με το άρθρο 4 παρ. 10 ν. 2328/1995, εισάγεται εξαιρετικό δίκαιο αντικειμενικής ευθύνης του ιδιοκτήτη του μέσου μαζικής ενημερώσεως. Έτσι στην περίπτωση που συντρέξουν οι προϋποθέσεις του νόμου, το ελάχιστο ποσό της χρηματικής ικανοποίησεως λόγω ηθικής βλάβης, σ' ότι αφορά μεν

την ευθύνη ιδιοκτήτου τηλεοπτικού σταθμού εθνικής εμβελείας καθορίζεται σε δρχ. 100.000.000, για δε τους ιδιοκτήτες τηλεοπτικών σταθμών τοπικής ή περιφερειακής εμβελείας σε δρχ. 30.000.000.

Ένα όμως ιδιαίτερο πρόβλημα που ανακύπτει από τη λειτουργία των σταθμών, είναι αυτό που σχετίζεται με τις περιπτώσεις κατά τις οποίες οι εναγόμενες ανώνυμες τηλεοπτικές εταιρείες, ως ιδιοκτήτριες στην ουσία τηλεοπτικών σταθμών εθνικής εμβελείας - προκειμένου να περιορίσουν την ευθύνη τους - προβάλλουν τον ισχυρισμό ότι οι σταθμοί τους είναι είτε τοπικής είτε περιφερειακής εμβελείας. Το κενό λοιπόν αυτό, λόγω του ότι ακόμη δεν έχουν χορηγηθεί οι σχετικές άδειες, προκειμένου να προκύπτει αδιαμφισβητήτως η ταυτότητα του τηλεοπτικού σταθμού ως εθνικής εμβελείας, φαίνεται να αντιμετωπίζεται από τη νομολογία ικανοποιητικά ως ένα σημείο, όπως θα δούμε αμέσως στη συνέχεια.

B. Η έννοια του τηλεοπτικού σταθμού εθνικής εμβελείας

Σύμφωνα με την διάταξη του άρθρου 1 παρ. 3, περ. α' του νόμου 2328/1995, ως ιδιωτικοί σταθμοί εθνικής εμβελείας ορίζονται εκείνοι «...που καλύπτουν το σύνολο της ελληνικής επικρατείας». Η σχετική δε άδεια χορηγείται στους δικαιούχους (ανώνυμες τηλεοπτικές εταιρείες ή επιχειρήσεις ΟΤΑ), υπό τον πρόσθετο όρο της καλύψεως ολοκλήρου της επικρατείας εντός ενός (1) έτους και εντός εννέα (9) μηνών όλων των νησιωτικών και μεθοριακών περιοχών από τη χορήγηση της άδειας. Περαιτέρω δυνάμει της αυτής πάντοτε διατάξεως (βλ. τελευταίο εδάφιο του άρθρου 1 παρ. 3, περ. α' του νόμου 2328/1995), σταθμοί εθνικής εμβελείας θεωρούνται – κατά πλάσμα δικαίου- και οι τηλεοπτικοί σταθμοί που εκπέμπουν το σήμα τους μέσω δορυφόρου με τις προϋποθέσεις του εδ. α' της παρ. 2 επίσης του άρθρου 1 ν. 2328/1995, σύμφωνα με το οποίο «Η άδεια ίδρυσης, εγκατάστασης και λειτουργίας αφορά ασύρματη εκπομπή σε ορισμένο ή ορισμένους διαύλους ραδιοσυχνοτήτων, μέσω επίγειων πομπών ή και μέσω δορυφόρων της κατηγορίας απευθείας εκπομπής προς το κοινό ή της σταθερής δορυφορικής υπηρεσίας, εφόσον η ανοδική δέσμη μεταδίδεται από την Ελλάδα απευθείας προς το δορυφόρο ή με τη μεσολάβηση προηγούμενης φάσης μεταφοράς του σήματος με οποιαδήποτε τεχνική μέθοδο ή χρησιμοποιείται δυναμικό δορυφόρου που ανήκει στην Ελλάδα ή την εκμετάλλευσή του ολική ή μερική έχει η Ελλάδα, μέσω της αρμόδιας για το ζήτημα αυτό αρχής ή του αρμόδιου φορέα.». [βλ. ΑΠ 821/2001 αδημ. αλλά και την εξαιρετικά ενδιαφέρουσα γνώμη της μειοψηφίας στην Εφ.Αθ. 7046/2000, σύμφωνα

με την οποία ένας τηλεοπτικός σταθμός χαρακτηρίζεται ως πανελληνίας (εθνικής) εμβελείας εφόσον κατά τον τίτλο της ιδιοκτήτριας ανωνύμου τηλεοπτικής εταιρείας εκπέμπει το σήμα του και μέσω δορυφόρου)].

Η νομολογία των δικαστηρίων (βλ. ΕΦ. Αθ. 7046/2000, 6519/2001, Εφ. Πειρ. 805/2000, επίσης Εφ. Πειρ. 954/1999 Πειρ. Νομ 21, 457), ερμηνεύοντας την άνω διάταξη του άρθρου 1 παρ. 3 ν. 2328/1998, κατ' αρχήν δέχεται ως τηλεοπτικούς σταθμούς εθνικής εμβελείας αυτούς που έχουν λάβει την άδεια αυτής της κατηγορίας, σύμφωνα με την προβλεπόμενη από τον νόμο διαδικασία, και που δύνανται οι ίδιοι αυτοδυνάμως να καλύπτουν ολόκληρη την Επικράτεια με τηλεοπτικά σήματα. Στην περίπτωση δε που δεν έχει χορηγηθεί εισέτι άδεια εθνικής εμβελείας, τότε θεωρεί ως εθνικής εμβελείας τους τηλεοπτικούς σταθμούς που πληρούν τα λοιπά (πλήν της οικείας αδείας) στοιχεία, δηλαδή εκείνους που καλύπτουν αυτοδυνάμως –με δικά τους μέσα - την επικράτεια με τηλεοπτικά σήματα. Στις περιπτώσεις όμως που το πρόγραμμα ενός τηλεοπτικού σταθμού αναμεταδίδεται εν όλω ή εν μέρει όχι με δικά του μέσα (αναμεταδότες), αλλά με την παρεμβολή τοπικών σταθμών που ανήκουν σε τρίτους (προφανώς οι σχετικές αποφάσεις εννοούν τη δικτύωση) τότε αυτός ο σταθμός δεν χαρακτηρίζεται ως πανελληνίας (εθνικής) εμβελείας.

Εν πρώτοις διαπιστώνουμε ότι η νομολογία αντιμετωπίζει επιτυχώς το κενό που υφίσταται λόγω της μη χορηγήσεως εισέτι και των αδειών εθνικής εμβελείας με το να δεχθεί ότι θεωρεί ως εθνικής εμβελείας εκείνους τούς τηλεοπτικούς σταθμούς που πληρούν τα λοιπά «πλήν της οικείας αδείας» στοιχεία.

Όμως σ' ότι αφορά τη παραδοχή, σύμφωνα με την οποία ένας τηλεοπτικός σταθμός χαρακτηρίζεται ως εθνικής εμβελείας μόνο στη περίπτωση που καλύπτει αυτοδυνάμως την επικράτεια (δηλ. με αναμεταδότες κυριότητας της τηλεοπτικής ανωνύμου εταιρείας ή επιχειρήσεως ΟΤΑ) και όχι όταν πραγματοποιούνται οι εκπομπές με μέσα τρίτων (δηλ. με την παρεμβολή τοπικών σταθμών που ανήκουν σε τρίτους), πρέπει να παρατηρήσουμε ότι η με τεχνικά κριτήρια προσπάθεια προσεγγίσεως της εννοίας του τηλεοπτικού σταθμού εθνικής εμβελείας είναι βέβαιον ότι υπερακοντίζει τη βούληση του νομοθέτη. Και τούτο γιατί η κλιμάκωση της διακρίσεως των τηλεοπτικών σταθμών σε εθνικής, περιφερειακής και τοπικής εμβελείας πραγματοποιείται

με τεχνικά κριτήρια που δεν μπορούν να έχουν καθολική σημασία για όλες τις διατάξεις του ν. 2328/1995 και ιδία γι' αυτές που προβλέπουν τις κυρώσεις σε περίπτωση προσβολής της προσωπικότητας, σύμφωνα με τα οριζόμενα στο άρθρο 4 παρ. 10 ν. 2328/1995.

Όντως αυτά τα τεχνικά κριτήρια διαφαίνονται από μία σειρά διατάξεων του ν. 2328/1995, όπως π.χ αυτής της παρ. 2 του άρθρου 1 (αφορά τον τρόπο εκπομπής των σταθμών) ή της παρ. 9 του άρθρου 1 (καθορίζει το ελάχιστο καταβεβλημένο μετοχικό κεφάλαιο της ανωνύμου τηλεοπτικής εταιρείας που διαθέτει σταθμό εθνικής εμβελείας στο ποσό του ενός δισεκατομμυρίου και προβλέπει τον καθορισμό του μετοχικού κεφαλαίου των εταιρειών που διαθέτουν σταθμούς άλλων κατηγοριών με κοινές υπουργικές αποφάσεις Υπ. Εθν. Οικονομίας και Τύπου).

Η θέση λοιπόν ότι σταθμοί εθνικής εμβελείας είναι μόνο όσοι εκπέμπουν αυτοδυνάμως στην επικράτεια, κρίνεται μάλλον ανεπιεικής για τις περιπτώσεις εκείνων των προσώπων που θίγονται από μία επιλήψιμη τηλεοπτική εκπομπή, η οποία μέσω της «δικτυώσεως» με τρίτους σταθμούς που δεν ανήκουν στην τηλεοπτική επιχείρηση, προβάλλεται στο πανελλήνιο. Στη προκειμένη περίπτωση η ένταση και η έκταση της προσβολής είναι της αυτής «ποιότητας» με την προσβολή από επιλήψιμη εκπομπή σταθμού εθνικής εμβελείας κατά την έννοια που περιορίζεται στις σχολιαζόμενες αποφάσεις.

Η βούληση του νομοθέτη στην διάταξη του άρθρου 4 παρ. 10 του νόμου 2328/1995, αποβλέπει στην ικανοποίηση του θύματος της προσβολής με την καταβολή σ' αυτό τουλάχιστον του ποσού των δραχ. 100.000.000, ιδίως λόγω της εκτάσεως της προσβολής και της εκθέσεώς του στο πανελλήνιο, πράγμα που συμβαίνει και στις δύο περιπτώσεις (δηλ. είτε με αναμετάδοση της επιλήψιμης εκπομπής από ιδίους αναμεταδότες ή με δικτύωση τρίτων σταθμών). Ας σημειωθεί ότι τη δικτύωση αυτή ανεγνώρισε το πρώτον ο ν. 1941/1991. Αλλά και ο ν. 2328/1995 αναγνωρίζει τη εν λόγω δικτύωση σ' ότι αφορά τους ραδιοφωνικούς σταθμούς, όταν επίσης στην παρ. 10 του άρθρου 4 προβλέπει ως κύρωση την καταβολή ποσού δραχ. 50.000.000 εκ μέρους των ιδιοκτητών ραδιοφωνικών σταθμών με δικτύωση σε περισσότερους νομούς, από τους οποίους εκφωνείται η επιλήψιμη εκπομπή.

Είναι λοιπόν προφανές ότι μία τέτοια παραδοχή της «στενής εννοίας» άλλως

«περιορισμένης» του σταθμού εθνικής εμβελείας θα μπορούσε να οδηγήσει στο αντιφατικό αποτέλεσμα, ο ιδιοκτήτης ραδιοφωνικού σταθμού με δικτύωση σε περισσότερους νομούς (όχι απαραίτητα σ' όλη την επικράτεια) να καταδικάζεται στη καταβολή ποσού δρχ. 50.000.000, ενώ ο ιδιοκτήτης ενός τηλεοπτικού σταθμού που διαθέτει τυπικά άδεια τοπικής εμβελείας με δικτύωση, όχι μόνο σε περισσότερους του ενός νομούς αλλά σ' όλη την επικράτεια, να καταδικάζεται στο ποσό των δρχ. 30.000.000 ή και σε εύλογη αποζημίωση ενδεχομένως μικρότερης των δρχ. 50.000.000, επειδή δεν χαρακτηρίζεται τυπικά πανελλήνιας εμβελείας (πρβλ. ιδίως Πολ.Πρ.Αθ 5020/2000, η οποία περιορίζει την αιτηθείσα χρηματική ικανοποίηση επειδή η εναγομένη ιδιοκτήτρια εταιρεία του τηλεοπτικού σταθμού «δεν έχει τυπικά πανελλήνια εμβέλεια» αλλά διαθέτει άδεια τοπικής εμβελείας, με ειδική άδεια να αποκτήσει υπό όρους εθνική εμβέλεια και να εκπέμπει έτσι το πρόγραμμά της σε νομούς και τμήματα της Ελλάδος. Σημειώνεται ότι η προκειμένη απόφαση επεκυρώθη από την Εφ.Αθ. 6519/2001).

Αυτά βεβαίως ιδίως μέχρι την χορήγηση των αδειών και το «ξεκαθάρισμα» του «θολού» τοπίου των τηλεοπτικών μέσων ενημερώσεως.